

Ministerul
Educației
și Cercetării

Limba română

Manual pentru clasa a VIII-a

Alexandru Crișan
Sofia Dobra
Florentina Sâmișian



HUMANITAS
EDUCAȚIONAL

I. Genul liric

1. Poezia lirică

Lacul de Mihai Eminescu	4
Izvorul nopții de Lucian Blaga	8
Emoție de toamnă de Nichita Stănescu	13
Elemente de versificație	16
Comentarea unui grupaj de texte	18
Vocabularul	20
Fonetica	50

II. Genul epic

2. Povestirea științifico-fantastică

Planeta celor doi sori de Horia Aramă	56
Ce-și face omul cu mâna lui de Isaac Asimov (lectură suplimentară)	68
Noțiuni de sintaxă	70
Predicatul și propoziția predicativă	77
Subiectul și propoziția subiectivă	86
Texte distractive și texte funcționale	96

3. Nuvela

Popa Tanda de Ioan Slavici	102
Atributul și atributiva	118
Texte funcționale	128

4. Romanul

Baltagul de Mihail Sadoveanu	132
Complementul direct și completiva directă	154
Complementul indirect și completiva indirectă	159
Analiza de text	166

III. Genul dramatic

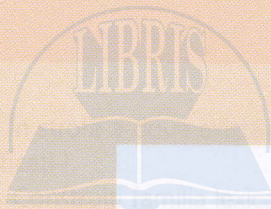
5. Comedia

O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale	170
Burghezul gentilom de Molière (lectură suplimentară)	184
Complementele circumstanțiale și propozițiile circumstanțiale	186
Alocuțiunea	218

IV. Îmbinarea genurilor

6. Balada populară

Miorița	222
Conspectul. Catalogul cultural	234



unitatea

1

Genul liric

Poezia lirică

- Elemente de versificație
- Comentarea unui grupaj de texte
- Vocabular
- Fonetică





Mihai Eminescu (1850–1889), cel mai mare poet român, aparținând perioadei marilor clasi-ci.

- Debutează în 1866, cu poezia *La mormântul lui Aron Pumnul*, scrisă la moartea profesorului său de limba română.
- La 25 februarie 1866, publică prima poezie semnată Eminescu: *De-aș avea...*, apărută în revista *Familia* de la Oradea, editată de Iosif Vulcan.
- În timpul vieții, Eminescu a publicat un singur volum de *Poesii* (1883), îngrijit de criticul Titu Maiorescu.
- Teme predilecte în poezia sa sunt: natura, dragostea și istoria națională.
- Poezia *Lacul* apare pentru prima dată la 1 septembrie 1876 în *Convorbiri literare*, revista societății *Junimea* din Iași.

LACUL

de Mihai Eminescu

Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îl încarcă;
Tresărind în cercuri albe
El cutremură o barcă.

Și eu trec de-a lung de maluri,
Parc-ascult și parc-aștept
Ea din trestii să răsară
Și să-mi cadă lin pe piept;

Să sărim în luntrea mică,
Îngânați de glas de ape,
Și să scap din mână cârma
Și lopețile să-mi scape;

Să plutim cuprinși de farmec
Sub lumina blândeii lune —
Vântu-n trestii lin foșnească,
Unduioasa apă sune!

Dar nu vine... Singuratic
În zadar suspin și sufăr
Lângă lacul cel albastru
Încărcat cu flori de nufăr.

Descifrarea textului

Vocabular și fonetică

1. Identificați în text cuvintele care aparțin câmpului lexical al *culorilor* și al *apei*.
2. Găsiți două perechi de sinonime în poezie.

3. În strofa a doua există un cuvânt format prin schimbarea valorii gramaticale. Identificați-l.

4. Construiți familia lexicală a cuvântului *barcă*.

5. Identificați aliterațiile și asonanțele din text și discutați rolul lor stilistic.

Amintiți-vă!

ALITERAȚIA și **ASONANȚA** sunt figuri de stil sonore care constau în repetarea unor sunete în interiorul unui vers. În cazul aliterației se repetă consoane sau silabe inițiale, aflate, de obicei, în rădăcina cuvintelor; în cazul asonanței se repetă aceeași vocală accentuată. Termenul de *asonanță* este adesea folosit pentru a denumi *rîma imperfectă*.

6. Citiți strofa a patra a poeziei și identificați imaginile auditive. Observați cum sunt susținute aceste imagini prin muzicalitatea versurilor la nivel fonetic.

■ Topica

1. Identificați inversiunile din prima și a patra strofă a poeziei și arătați rolul stilistic al acestora.

2. Transcrieți în proză prima și a patra strofă a poeziei, așezând cuvintele în ordine obișnuită. Discutați efectele acestei operații în plan stilistic.

Amintiți-vă!

INVERSIUNEA este figura de stil care constă în modificarea topicii propoziției sau a frazei, pentru a scoate în evidență un anumit cuvânt sau o anumită propoziție. În versuri, este folosită adesea pentru realizarea rimei sau a ritmului.

■ Punctuația și scrierea cuvintelor

1. Explicați rolul folosirii punctelor de suspensie din ultima strofă a poeziei (*Dar nu vine...*).

2. Discutați de ce pronumele personal de persoana a III-a, feminin, *ea*, apare evidențiat în text, fiind scris cu litere cursive (înclicate).

3. Dați exemple din alte poezii studiate de voi în care anumite cuvinte din text au fost evidențiate prin felul cum au fost tipărite.

Cadrul și atmosfera

- 1.** Numiți elementele care alcătuiesc decorul imaginat pentru întâlnirea dintre cei doi îndrăgostiți.
- 2.** Care dintre aceste elemente sunt considerate specifice poeziei eminesciene de dragoste și de natură?
- 3.** Ce moment al zilei este descris în poezie? Indicați elementul din text care v-a ajutat să răspundeți la această întrebare.
- 4.** Selectați din text verbele cu ajutorul cărora se creează o atmosferă de vrajă, de visare.
- 5.** Identificați epitelele din strofa a patra și observați ce rol au acestea în crearea atmosferei.
- 6.** Indicați strofele în care apar elemente cromatice și explicați așezarea simetrică a acestora.
- 7.** Observați folosirea modurilor personale ale verbului în text. Care sunt acestea și cum sunt distribuite?
- 8.** Explicați rolul conjunctivului prezent, alegând dintre următoarele variante:
 - sugerează o acțiune viitoare posibilă;
 - sugerează o acțiune dorită, dar nerealizată;
 - sugerează o acțiune ireală.
- 9.** Selectați din text personificările și epitelele prin care elementele naturii capătă însușiri umane.

Îndrăgostiți

- 1.** Trăirile interioare ale îndrăgostitului sunt surprinse în mai multe momente. Care sunt acestea?
- 2.** Iubita nu apare în mod direct în cadru, ea fiind doar o proiecție imaginară a îndrăgostitului. Explicați de ce imaginea iubitei nu este concretizată într-un portret. Vă puteți referi la versurile „Ea din trestii să răsară / Și să-mi cadă lin pe piept.”
- 3.** În poezie apar mai multe persoane gramaticale, unele exprimate, altele incluse sau doar sugerate: *eu*, *ea*, *el* și *noi*. Identificați cine este „el” din prima strofă, cine sunt „eu” și „ea” din strofa a doua și „noi” din strofele a III-a și a IV-a.



Pictură de Mara Ivan, elevă la liceul „Nicolae Tonitza” din București

4. Selectați din text cuvinte sau secvențe care sugerează intimitatea și inefabilul întâlnirii imaginare dintre cei doi îndrăgostiți.

Interpretarea textului

1. În ciuda simplității aparente a poeziei, din text se degajă o vrajă aparte. Explicați de unde provine această impresie. Puteți să discutați pornind de la următoarele sugestii:

- din muzicalitatea interioară a versurilor;
- din plasticitatea imaginilor;
- din îmbinarea imaginilor vizuale cu imaginile auditive;
- din armonia care există între cei doi îndrăgostiți;
- din atmosfera generată de frumusețea cadrului natural.

2. Găsiți în text și comentați felul în care natura pare a prelua sentimentele și stările eului liric.

3. Deși poezia surprinde un moment de iubire neîmplinită, atmosfera generală pe care o degajă versurile este una de seninătate, de calmă resemnare. Cum explicați acest fapt?

4. Explicați de ce poezia se intitulează *Lacul*. Poate fi titlul o cheie pentru a interpreta poezia într-un anumit fel? Discutați această ipoteză, având în vedere și sugestiile de mai jos:

- farmecul și misterul apei determină reveria îndrăgostitului;
- cadrul iubirii romantice este întotdeauna natura;
- poezia se deschide și se închide cu imaginea lacului, care devine astfel un „personaj” central al textului.